

קוקורי קו!*

*או: על מה התרנגול חושב
כשהוא מתעורר בבוקר

מה שראינו עכשיו

- ברכות השחר יושבות בדיוק על קו התפר בין הבית החוצה, ומחברות לפעולות יומיומיות פשוטות, תודעה של הודאה, שליחות וחיבור לה'.
- המלים הראשונות של הבוקר הן בתפילת מודה אני. קריאת הכיוון אל היום כולו: להיות בהכרת טובה, להודות אל האמת, ולהכיר באמון שה' נותן לנו. הפעולה הראשונה של הבוקר היא נטילת ידיים. אנו מביעים את רצוננו שמעשינו יהיו נקיים, טהורים, ומחברים אל תודעת שליחותנו, ככהנים הניגשים אל עבודת הקודש.
- ברכת אשר יצר היא ברכת ההודאה הראשונה בבוקר. אנו מודים על הגוף, ועל הפלא הגדול שהנשמה שלנו קשורה בו. ועל מערכת העיכול שבוררת הטוב מהרע, בחומר כמו ברוח. ברכת א-לוקי נשמה הסמוכה לאשר יצר – ברכת הגוף, היא הברכה על הנשמה. אנו מודים על הנשמה הטהורה, ומבקשים לשמור אותה כף ולהוסיף בה טהרה. וזוכרים שאנחנו מתחדשים כל בוקר מחדש לגמרי, ובאים תוך כך בענווה אל היום החדש.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

אֲשֶׁר נָתַן לְשִׁכּוּי בֵּינָה
לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה

כי שמע קול תרנגולא לימא: ברוך אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה – גמרא ברכות

ופירושו הלב נקרא שכוי בלשון המקרא

דכתיב או מי נתן לשכוי בינה, והלב הוא המבין, ועל ידי הבינה אדם מבחין בין יום ובין לילה. ומפני שהתרנגול ג"כ מבין זה, שהרי הוא קורא בכל פעם באותו עת, ובערבי קורין לתרנגול שכוי, וגם יש בשמיעתו לאדם הנאה שיודע שהוא קרוב ליום והגיע עת לעמוד ממטתו, לפיכך תקנו ברכה זו בשמיעת קול התרנגול.

מִי נֶשֶׁת בְּטוֹחוֹת חֲכָמָה אוֹ מִי נָתַן לְשִׁכּוֹי בִּינָה (איוב לח, לו)

מי שת, אחר שגמר לחשוב סדר הפרטים של הבריאה, עורר אותו על שני עולמות שבם חבר את השמים עם הארץ, דהיינו את הרוחני עם הגשמי, אשר זה נפלא ונעלם מעין כל חוקר איך יתקשרו שני אלה דברים הרחוקים יחדיו, והם אחד בעולם הקטן שהוא האדם, ואחד בעולם הגדול, שקשר ג"כ השמים עם הארץ, על העולם הקטן אמר מי שת בטוחות חכמה, איך נתן חכמה שהיא דבר רוחני שמיימי בטיח של טיט ואדמה, דהיינו שהחכמה השמיימית נתונה בגויה חומרית ויחמרה בחמר סביב, ומי נתן לשכוי שהוא ללב השוכה וצופה נעלמים, בינה להבין צפונות, מי חבר הרוחני והגשמי והשכל והעפר יחדיו?

לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה

רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָהּ. פִּי' שֶׁהַבְּחִירָה בִּיד הָאָדָם לְבַחֹר טוֹב אוֹ רַע. וְאָמַר אֲאִ"ז מו"ר ז"ל שֶׁעַ"ז מְבַרְכִין הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה כו'.

וְנִרְאֶה פִּי' הַיּוֹם שִׁישׁ בְּכָל יוֹם בַּחִירָה חֲדָשָׁה. כִּי אַחַר שְׁחוּטָא הָאָדָם מִסְתַּלְקֵת הַבְּחִירָה מֵהָאָדָם כִּמְ"שׁ ז"ל הַרְשָׁעִים בְּרִשּׁוֹת לְבָם. וּמ"מ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחְדָּשׁ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית וְנֹתֵן בַּחִירָה חֲדָשָׁה לְאָדָם בְּכָל יוֹם שִׁיּוּכָל לְהִיּוֹת טוֹב מַחְדָּשׁ כִּמְ"שׁ לֹא יִכְשַׁל בָּהּ בַּיּוֹם שׁוֹבּוֹ כו'

ממתי מברכים את ברכת הנותן לשכוי?

לא יְבָרַךְ עַד שְׁיֵאִיר הַיּוֹם - קיצוש"ע

ובכתבים ובזוהר איתא שיכול לומר הנותן לשכוי בינה מיד אחר חצות - שו"ע

ברכת הנותן לשכוי בינה לפי פשוטה שכוי הוא התרנגול היודע בינה זו להבחין בין יום ובין לילה ר"ל בין אמצע היום לאמצע הלילה, דאל"כ מאי אולמיה על שאר בע"ח וכנז' בש"ץ. אך כפי דברי רבינו האר"י ז"ל בשער הכונות שכוי הוא סוד הגבורה שנקרא שכוי, ובחצי הלילה נמשכת הארת הבינה על הגבורה ואז היא מתמתקת, וידוע כי "ליל" נקרא קודם חצות ו"לילה" אחר חצות, על כן מברכין ברכה זו אחר חצות לילה ואילך ע"ש

תתגדל בקרבנו הנשמה...

בהיותנו יודעים, שכל היקום כולו וחייו המלאים הנם חטיבה אחת, ששהנשלה המגמתית באה מקבוץ כל חלקיו יחד. האדם היולד לעמל... והשכוי מעורר השחר... באמת בריאה אחת היא... ובזמן שהאדם מתעלה, חס על ימיו, וממלא את תפקידו העליון, הרי כל הזמנים וכל הברואים מתעלים על ידו... השכוי, הקורא בקול להקיש גרדמים... אות הוא על הנשלה תפקיד החיים ברוחניותם... אשר כלם יחד עומדים להוציא אל הפעל את הדרתה של נשמת האדם העליונה, ההולכת ומתגברת עם ימי החיים וחיפוט הזמנים, הימים והלילות, עם חלוקי תפקידיהם. והננו מברכים על-זה בלב מלא רגשי קודש, לד' הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה.

מה שראינו היום

- אנו מתחילים את היום החדש מתוך הקשבה למה שסובב אותנו, מעיר אותנו ומכוון אותנו.
- התרנגול מזכיר לנו שכל המציאות תלויה בהתקדמות שלנו, ולכן הוא זה שמעורר אותנו.
- אנו צריכים לתרגל את הלב להקשיב, להבחין ולדבר. ולחבר בין גשמי לרוחני, ולרוממו.
- היכולת להבדיל תלויה בבינה. כדי לבחור בחיים, עלינו להבחין בין הברכה לקללה. ולזכור שכל יום הבחירה מתחדשת, ושעלינו להתחדש יחד איתה. ולבחור בחירות טובות, מתוך הבנת האחריות שלנו על העולם כולו.

להבחין בין יום לילה

הקדוש ברוך הוא מחדש בכל יום מעשה בראשית
ונותן בחירה חדשה לאדם בכל יום שיוכל להיות טוב מחדש

שפת אמת

שיהא הוא מעורר השחר

שולחן ערוך

אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו הנשעה שעומד בו
כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי

רבי נחמן